

*Załącznik
do Uchwały nr
Rady Miejskiej w Zwierzyńcu
z dnia 2025 roku*

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE ZWIERZYNIEC
NA LATA 2026-2028**

ZWIERZYNIEC – 2025 R.

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Podstawa prawna programu.....	3
3.	Diagnoza problemów rodzin na terenie Gminy Zwierzyniec	5
4.	Założenie programowe	9
5.	Kierunki działań programowych	12
6.	Cele programu wspierania rodziny	13
7.	Opis wdrażania programu.....	14
8.	Koszt realizacji i źródła finansowania programu	15
9.	Monitoring i ewaluacja programu.....	17
10.	Harmonogram realizacji programu.	18

1. Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zwierzyniec na lata 2026-2028 jest dokumentem stanowiącym podstawę do planowania i wdrażania praktycznych działań osłonowych na rzecz rodzin wychowujących dzieci - określonych obowiązującymi przepisami prawa. Program jest też narzędziem niezbędnym do osiągnięcia celów zdefiniowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zwierzyniec na lata 2025-2034 przyjętej uchwałą Nr XI/74/25 Rady Miejskiej w Zwierzyńcu z dnia 30 stycznia 2025 r.

Program obejmuje trzyletnią perspektywę czasową od stycznia 2026 roku do grudnia 2028 roku i stanowi kontynuację działań prowadzonych w zakresie wspierania rodzin na terenie Gminy Zwierzyniec w latach poprzednich.

W swojej strukturze program zawiera zaktualizowaną diagnozę problemów rodzin wychowujących dziecko/dzieci zamieszkujących na obszarze Gminy Zwierzyniec, założenia pomocne w definiowaniu celów programu oraz cele, zadania i wskaźniki ich realizacji. Działania niezbędne do realizacji celów programu zostały wpisane w harmonogram uwzględniający ich zakres, realizatorów oraz terminy realizacji. Program nawiązuje do krajowych i wojewódzkich dokumentów planistycznych wyznaczających politykę osłonową na rzecz rodzin wychowujących dzieci oraz dzieci wychowujących się w tych rodzinach. W końcowej części programu zamieszczono informację o finansowaniu działań, monitorowaniu i ewaluacji procesu wdrażania.

Program podlega uchwaleniu w trybie określonym przepisami o samorządzie gminnym.

2. Podstawa prawna programu

Podstawę prawną do opracowania i wdrażania programu stanowi zapis art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2025 r. poz. 49 z późn. zm). Program uwzględnia całokształt zadań określonych ustawą dla gminy i jest odpowiedzią na problemy społeczne pojawiające się w obszarze funkcjonowania rodzin wychowujących dzieci do 18 roku życia.

Zgodnie z zapisem art. 2 ust. 1. cytowanej wyżej ustawy „Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji”.

Przywołane wcześniej przepisy stanowią, że obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Zadania z zakresu wspierania rodziny są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości, zwłaszcza gdy przepisy ustawy przewidują możliwość zlecenia realizacji tych zadań przez organy jednostek samorządu terytorialnego.

Zapisy art. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakazują w bardzo szczególny sposób mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

- 1) wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- 2) powrotu do rodziny;
- 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- 4) stabilnego środowiska wychowawczego;
- 5) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- 6) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- 7) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
- 8) informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
- 9) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
- 10) poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
- 11) dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Wszystkie wymienione wyżej warunki zostały uwzględnione w działaniach niniejszego programu planowanych do realizacji na obszarze Gminy Zwierzyniec.

Zakres wspierania rodziny określony w niniejszym programie odpowiada także zapisom zawartym w art. 10 cytowanej wcześniej ustawy, zwłaszcza w ust. 3, który podkreśla, że:

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;

- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Nawiązując do wskazań zawartych przepisach w prawa oraz dokumentach planistycznych niniejszy program, oprócz działań interwencyjnych, edukacyjnych czy informacyjnych obejmuje też obszary profilaktyki w zakresie promowania oraz wzmocnienia funkcji rodziny, jaką pełni w społeczeństwie.

Program w swojej treści nawiązuje też do Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Lubelskim na lata 2023-2030, przyjętego uchwałą Nr XVI/246/2025 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 23 października 2025 roku, którego celem jest wsparcie rodzin województwa lubelskiego w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich poprzez rozwój profesjonalnych usług społecznych; zapewnienie sprawnego, opartego z zintegrowanych rozwiązaniach systemu pieczy zastępczej dostosowanego do zmieniających się warunków i potrzeb.

3. Diagnoza problemów rodzin na terenie Gminy Zwierzyniec

Według danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2024 roku gmina miejsko-wiejska Zwierzyniec liczyła 6279 mieszkańców, z czego ponad 51 % stanowiły kobiety, a niespełna 49 % mężczyźni.

Liczba mieszkańców od wielu lat ulega zmniejszeniu, co spowodowane jest ujemnym przyrostem naturalnym, migracjami do większych miejscowości w kraju i za granicą oraz niskim odsetkiem dzietności. Według danych z ewidencji ludności (BIP Gminy Zwierzyniec) Liczba urodzeń w 2024 roku – wynosiła 17, w roku 2023 roku urodziło się 31 osób, liczba zgonów w 2024 roku wyniosła – 82, w roku 2023 zmarło 85 osób. W stosunku do 2023 roku liczba osób na koniec 2024 roku zmalała o 118 osób, w 2023 wynosiła 6397 osób.

W statystyce publicznej nie prowadzi się szczegółowych analiz w zakresie liczby rodzin, w tym rodzin wychowujących dzieci. W związku z tym analizę sytuacji rodzin oparto

na zasobach statystycznych instytucji wspierających rodzinę, którą w przypadku Gminy Zwierzyniec jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, zwany dalej MOPS.

Dane MOPS odnoszą się tylko do liczby rodzin rejestrowanych w systemie wsparcia, bez względu na formę i rodzaj uzyskanego wsparcia. Liczbę rodzin objętych wsparciem, wychowujących dzieci prezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 1 Rodziny wychowujące dzieci i objęte wsparciem pomocy społecznej z powodu różnych problemów życiowych na tle wszystkich rodzin objętych wsparciem w Gminie Zwierzyniec

Rok	Ogółem liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pomocą społeczną	Odsetek rodzin z dziećmi w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej
2019	226	68	30 %
2020	177	64	36 %
2021	167	43	25 %
2022	183	55	30 %
2023	173	49	28 %
2024	197	50	25%

Źródło: opracowanie na podstawie sprawozdania MRPiPS 03 z realizacji zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzyniu (Dział 4. Typy rodzin objętych pomocą społeczną).

Jak pokazuje zestawienie liczba rodzin wychowujących dzieci, objęta gminnym systemem wsparcia choć wskazuje tendencję spadkową, to jednak stanowi znaczący odsetek wszystkich rodzin przeżywających życiowe trudności. Często są to problemy ekonomiczne, zdrowotne i inne. Szczegółowy obraz problemów rodzin wychowujących dzieci zaprezentowano w dalszej części diagnozy, prezentując liczebność rodzin z problemami wynikającymi z wielodzietności, rodzin niepełnych oraz rodzin z problemami w zakresie sprawowania opieki i wychowania.

Liczba rodzin wielodzietnych obejmowanych wsparciem jest zmienna w poszczególnych latach. Rodziny wielodzietne stanowią nieliczną zbiorowość, w stosunku do wszystkich rodzin z dziećmi wspieranych w rozwiązywaniu problemów.

Problemy rodzin wielodzietnych są najczęściej powiązane z trudnościami ekonomicznymi, rzadziej z zaniedbaniami wychowawczymi. Niekiedy w rodzinach obserwuje się skłonności do nałogów, niekiedy brak wzorców wychowawczych i uznanie lokalnych stereotypów wskazujących, że dziecko „jakoś się wychowa” itp.

Sytuacja rodzin wielodzietnych wymaga szczególnego wsparcia w rozwiązywaniu konkretnych problemów i zaspokajania konkretnych potrzeb rozpoznanych w procesie pracy socjalnej, realizowanej na bieżąco przez pracowników socjalnych we współpracy z różnymi specjalistami wspierającymi działania na rzecz rodziny.

Tabela 2 Liczba rodzin wielodzietnych w systemie wsparcia pomocy społecznej na terenie Gminy Zwierzyniec

Rok	liczba rodzin	liczba osób w tych rodzinach
2019	4	24
2020	12	62
2021	10	51
2022	11	62
2023	9	54
2024	14	79

Źródło: opracowanie na podstawie sprawozdania MRPiPS 03 z realizacji zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynicu. (Dział 4. Typy rodzin objętych pomocą społeczną).

Samotne rodzicielstwo, analogicznie jak wielodzietność nie jest postrzegane w kategoriach problemu społecznego, ale w połączeniu z innymi zagrożeniami w procesie wychowania dzieci może być trudne.

Jak pokazuje poniższe zestawienie liczba rodzin niepełnych na terenie Gminy Zwierzyniec utrzymuje się na podobnym poziomie i nie wykazuje wyraźnej tendencji wzrostowej.

Tabela 3 Liczba rodzin niepełnych w systemie wsparcia pomocy społecznej na terenie Gminy Zwierzyniec

Rok	liczba rodzin	liczba osób w tych rodzinach
2019	15	58
2020	15	58
2021	12	34
2022	14	40
2023	14	46
2024	15	51

Źródło: opracowanie na podstawie sprawozdania MRPiPS 03 z realizacji zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynicu. (Dział 4. Typy rodzin objętych pomocą społeczną).

Problem samotnego rodzicielstwa jest jednak widoczny i tak jak inne zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania rodziny wymaga podejmowania różnorodnych działań, w tym działań na szczeblu lokalnym.

Wśród problemów społecznych Gminy Zwierzyniec obserwuje się też dysfunkcje i problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wychowujących dzieci. Liczbę tych rodzin ilustruje zamieszczone poniżej zestawienie tabelaryczne.

Tabela 4 Rodziny z terenu Gminy Zwierzyniec objęte pomocą społeczną z powodu występowania problemów opiekuńczo - wychowawczych

Rok	liczba rodzin	liczba osób w tych rodzinach
2019	8	34
2020	6	24
2021	4	18
2022	11	34
2023	10	34
2024	5	16

Źródło: opracowanie na podstawie sprawozdania MRPiPS 03 z realizacji zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzyncu. (Dział 3 powody przyznania pomocy społecznej).

Jak pokazuje zestawienie liczba rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi nie jest duża. Problemy rodzin niewydolnych wychowawczo, niekiedy są powiązane z ubóstwem, bezrobociem, ale też z brakiem wzorców i brakiem odpowiedzialności dorosłych. Problemy zaniedbań wychowawczych generują inne problemy dotyczące szczególnie dzieci i młodzież w okresie dorastania, w tym spadek zainteresowania edukacją, gorsze wyniki w nauce, słabszy system norm i wartości i ogólnie gorszy start w dorosłe życie.

Statystyka nie odzwierciedla z pewnością wszystkich trudności z jakimi zmagają się rodziny, dlatego część diagnostyczną uzupełniono opiniami instytucji, które realizują zadania na rzecz rodziny, w tym szkół, placówek ochrony zdrowia, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzyncu koordynującego wsparcie podmiotów w zakresie wspierania rodziny oraz realizującego najważniejsze formy wsparcia, w tym asystenturę w rodzinach wychowujących dzieci.

Według opinii nauczycieli i wychowawców uczniów - w rodzinach nie obserwuje się widocznych zaniedbań wychowawczych, ani też widocznych problemów używania przez uczniów papierosów, alkoholu czy narkotyków. Mimo to szkoła podejmuje wiele inicjatyw

profilaktycznych i edukacyjnych. Działania edukacyjne mają na celu zapewnienie rodzinom różnorodnego wsparcia, umożliwiającego jak najszybsze rozpoznanie ewentualnych problemów i skuteczne ich rozwiązywanie. Działania szkoły skupiają się głównie na edukacji i zapobieganiu występowania takich zagrożeń, ale należy wskazać, że rodzice i uczniowie otrzymują stałe wsparcie i pomoc wychowawców klas oraz innych nauczycieli i specjalistów, np. rozmowy indywidualne i telefoniczne nt. trudności dydaktycznych i wychowawczych, wspieranie rodziców i uczniów, gdzie szukać pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej niezbędnej do rozwiązywania problemów dziecka.

Jak pokazuje prezentowana analiza sytuacji rodzin wychowujących dzieci odsetek rodzin w systemie wsparcia jest widoczny i choć na przestrzeni analizowanych lat kształtuje się na różnym poziomie, to każdego roku stanowi niemal jedną czwartą rodzin korzystających z pomocy społecznej. Tak istotna liczebność rodzin wychowujących dzieci objęta systemem wsparcia świadczy o tym, że rodzina powinna pozostawać pod szczególnym zainteresowaniem władz i instytucji wspierających oraz samej społeczności lokalnej.

4. Założenie programowe

Wspieranie rodziny jest jednym z wielu zadań samorządu gminy określonych w treści art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.), wypełniających jednocześnie przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz. 49 ze zm.). W myśl wymienionych wyżej przepisów skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Gmina Zwierzyniec jako wspólnota działająca na rzecz dobra swoich mieszkańców jest obowiązana umożliwić wszystkim jej mieszkańcom stabilne warunki rozwoju. Biorąc po uwagę ten fakt należy traktować program wspierania rodziny jako narzędzie, które umożliwi zapewnienie kompleksowego wsparcia rodzin wychowujących dzieci w sytuacji, kiedy rodzina będzie takiego wsparcia wymagała.

Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, dzięki któremu ma ono możliwość zaspokojenia swoich potrzeb i może się prawidłowo rozwijać. Rodzina wypełniająca prawidłowo swoje zadania stanowi oparcie dla wychowujących się w niej dzieci,

gwarantuje prawidłowe kształtowanie postaw oraz odpowiedzialne przygotowanie do dorosłości i samodzielności.

Podstawą do zapobiegania problemom rodzin jest skuteczne wsparcie w budowaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych jej członków, co czyni zasadnym podejmowanie działań o charakterze edukacyjno - motywacyjnym i jest jedną z najskuteczniejszych metod przeciwdziałania pojawianiu się problemów w rodzinach.

W przypadkach zagrożenia wystąpieniem nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny wsparcie powinno mieć charakter profilaktyczny i ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania norm i wartości niezbędnych do pełnego i odpowiedzialnego pełnienia ról społecznych w dorosłym życiu.

Rodzina, w pierwszej kolejności powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co pozwala jej zwiększyć szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymulować aktywność własną, wyzwalać potencjał i pozwalając na nabywanie nowych umiejętności. W przypadkach zagrożeń dla prawidłowego wychowania dzieci w społeczności lokalnej powinna być stosowana taka polityka społeczna, aby zapewniać stabilne warunki do wprowadzenia do dorosłości młodych mieszkańców.

W pracy z rodziną ważna jest zasada pomocniczości, a istotnym jej wymiarem jest kompleksowy zakres pomocy i wsparcia. Społeczność nie może ingerować w sprawy, z którymi rodziny mogą poradzić sobie same, a ingerować i wspierać jedynie tam, gdzie pomoc jest niezbędna. Nie należy zastępować ani ograniczać aktywności i samodzielności poszczególnych rodzin. Pomoc instytucjonalna może pojawić się w sytuacji, gdy rodzina, jej otoczenie czy środowisko lokalne staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać. W konstruowaniu założeń skutecznej polityki społecznej na poziomie lokalnym należy pamiętać o wspieraniu, a nie wyręczaniu w realizacji zadań.

W tym stanie rzeczy jako priorytet w ramach programu zdecydowano utrzymać na dotychczasowym poziomie dbałość o dobro wszystkich mieszkańców, w tym dobro rodziny i dzieci wychowujących się w rodzinach oraz podejmować wszelkie działania mające na celu ochronę rodziny.

Dla pełnej realizacji tego priorytetu przyjęto założenia, które wypełniają treść celu numer 4 Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2025-2034, tj.: „Wzmocnienie roli i funkcji rodziny oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży właściwych warunków wychowania i rozwoju.”

Rodzina, a szczególnie wychowujące się w niej dzieci stanowią bardzo ważny potencjał rozwojowy Gminy Zwierzyniec, dlatego wiele uwagi należy poświęcić nie tylko działaniom, które wzmocnią rolę rodziny, ale też przyczynią się do tego, aby dorastające w rodzinach dzieci mogły wiązać swoją przyszłość z pozostaniem na terenie gminy.

Najważniejsze założenia programu obejmują:

- 1) umożliwienie jak największej liczbie rodzin korzystania z różnorodnych form wsparcia,
- 2) zapewnienie opieki dla dzieci (żłobki, przedszkola, itp.),
- 3) zapewnienie dostępu dzieciom w wieku szkolnym do świetlic szkolnych,
- 4) rozwój świetlic z ofertą pomocy w nauce, rozwoju zainteresowań i uzdolnień, rozwoju kultury osobistej oraz atrakcyjnych sposobów spędzania wolnego czasu - dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym, pochodzących z rodzin problemowych,
- 5) rozwój poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego, pedagogicznego i socjalnego) dla rodzin wychowujących dzieci,
- 6) rozwój usług asystenta rodziny dla rodzin mających problemy w obszarze wychowania dzieci, zwłaszcza rodzin, którym zagraża ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej,
- 7) tworzenie warunków do rekreacji, krzewienia kultury fizycznej i sportu oraz rozbudzania zainteresowań poznawczych wśród dzieci i młodzieży, poprzez organizację imprez sportowych i rekreacyjnych, ścieżek edukacyjnych i innych przedsięwzięć.
- 8) zacieśnianie więzi międzypokoleniowej w pracy z rodzinami poprzez wspieranie rodzin wychowujących dzieci potencjałem i doświadczeniem osób dorosłych.

Program wspierania rodziny obejmuje trzyletni okres realizacji zgodnie z wymogiem wskazanym w art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Trzyletni okres umożliwia wdrożenie planowanych działań, co daje szansę pełnej realizacji programu.

Program wspierania rodziny adresowany jest do rodzin wychowujących dzieci w wieku do 18 roku życia, w tym też rodzin, którym sąd ograniczył władzę rodzicielską, a dzieci z tych rodzin zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Takie podejście powoduje możliwość wspierania rodzin starających się o odzyskanie władzy rodzicielskiej oraz powrót dzieci do

rodziny biologicznej. Działaniami w ramach programu mogą też być objęte rodziny oczekujące na potomstwo i przygotowujące się do roli rodzica.

Program wspierania rodziny w Gminie Zwierzyniec na lata 2026-2028 jest też programem o charakterze profilaktycznym, nakierowanym na wzmocnienie roli i funkcji rodziny w środowisku lokalnym oraz umożliwienie wychowywania się dzieciom i młodzieży w jak najlepszych warunkach sprzyjających kształtowaniu dojrzałych i odpowiedzialnych postaw obywatelskich.

5. Kierunki działań programowych

W zakresie wspierania rodziny przyjęto trzy główne kierunki działań:

- 1) zapewnienie stabilnej sytuacji ekonomicznej rodzin, pozwalającej na zaspokajanie potrzeb biologicznych i rozwojowych dzieci i młodzieży,
- 2) zapewnienie szybkiej diagnostyki problemów w rodzinie oraz niezwłoczne podejmowanie działań zmierzających do rozwiązywania trudności i przeciwdziałania długotrwałym skutkom tych trudności,
- 3) promowanie postaw rodzicielskich gwarantujących prawidłowy rozwój wychowujących się w rodzinach dzieci.

Działania w „Programie Wspierania Rodziny w Gminie Zwierzyniec na lata 2026-2028” ukierunkowane są także na profilaktykę w obszarze wspierania rodziny i obejmują:

- 1) profilaktykę edukacyjną, gwarantującą jak najlepszy dostęp do zróżnicowanych form edukacji zarówno dzieciom jak i ich rodzicom, w tym rodzicom prezentującym niższy poziom kompetencji wychowawczych,
- 2) profilaktykę przeciwdziałania uzależnieniom, w tym uzależnieniom cywilizacyjnym (od sprzętu i komunikatorów),
- 3) profilaktykę przeciwdziałania przemocy, w tym cyberprzemocy.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Zwierzyniec na lata 2026-2028 jest programem nastawionym na systematyczne wspieranie rodzin oraz wzmacnianie ich roli przy wykorzystaniu zasobów własnych i środowiska lokalnego. Rodzinę należy traktować jako najważniejszy podmiot systemu, odpowiedzialny za rozwój dzieci i młodzieży opierając się na założeniu, że sprawne wywiązywanie się przez dorosłych ze swojej roli sprawi, iż dzieci nie będą przejawiały zachowań dysfunkcyjnych i nie będą przyjmowały negatywnych wzorców zachowań społecznych w swoim dorosłym życiu.

6. Cele programu wspierania rodziny

Celem głównym Programu wspierania rodziny w Gminie Zwierzyniec na lata 2026-2028 jest ***„Zapewnienie jak najlepszych warunków do życia i rozwoju rodzinom wychowującym dzieci, mieszkającym na terenie Gminy Zwierzyniec”***.

Zaplanowano, że cel główny zostanie osiągnięty przez realizację trzech celów szczegółowych, których zakres obejmuje:

1. Zapewnienie wsparcia finansowego rodzinom, które własnym staraniem nie mogą zapewnić odpowiednich warunków do zaspokajania potrzeb rozwojowych dzieci.
2. Zapewnienie wsparcia specjalistycznego rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
3. Promowanie rodziny wychowującej dzieci na różnych płaszczyznach jej funkcjonowania i aktywności społecznej.

Wskaźniki realizacji celów szczegółowych zdefiniowano następująco:

Dla celu numer 1:

- 1) Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych świadczeniami pomocy społecznej np. zasiłek okresowy, celowy w danym roku.
- 2) Liczba rodzin, którym przyznano zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków w danym roku.
- 3) Liczba dzieci, którym udzielono wsparcia w postaci zasiłków rodzinnych i dodatków do tych zasiłków w danym roku.
- 4) Liczba rodzin, którym wypłacono świadczenia alimentacyjne na dzieci w danym roku.
- 5) Liczba dzieci, którym udzielono wsparcia w postaci świadczenia alimentacyjnego w danym roku.
- 6) Liczba rodzin zakwalifikowanych do świadczeń w wysokości 4000 zł na mocy ustawy „Za życiem”.
- 7) Liczba rodzin zakwalifikowanych do dożywiania dzieci w szkołach w danym roku.
- 8) Liczba dzieci objętych wsparciem w postaci dożywiania w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w danym roku.
- 9) Wartość kwotowa dożywiania dla dzieci w danym roku.

Dla celu numer 2:

- 1) Liczba rodzin, którym udzielono porad specjalistycznych oraz objęto pracą socjalną w danym roku.
- 2) Liczba rodzin objętych asystenturą w danym roku.

- 3) Liczba dzieci w rodzinach objętych asystenturą w danym roku.
- 4) Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
- 5) Koszt zatrudnienia asystentów rodziny w danym roku.
- 6) Liczba pogadanek i spotkań edukacyjnych dla rodziców prowadzonych przez szkoły, policję i inne podmioty w danym roku.

Dla celu nr 3:

- 1) Liczba lokalnych imprez integracyjnych dla rodzin (np. Dzień Dziecka, Dzień Matki, Dzień Rodziny) oraz innych spotkań lokalnych, na których może być promowana rodzina.
- 2) Liczba inicjatyw promujących rodzinę jako naturalne i bezpieczne środowisko rozwoju przyszłych pokoleń podejmowanych we współpracy instytucji (szkoła, placówka ochrony zdrowia, MOPS i inne) w danym roku.

Zakłada się, że realizacja celów programowych umożliwi uzyskanie trwałych rezultatów w prawidłowym funkcjonowaniu rodzin oraz wzmocni rolę rodziny w społeczności lokalnej, a tym samym wzmocni potencjał rodziny w zakresie wychowania dzieci i młodzieży.

Wśród oczekiwanych rezultatów programu powinny pojawić się między innymi;

- Bezpieczeństwo socjalne rodzin.
- Kształtowanie właściwych systemów norm i wartości u dzieci i młodzieży.
- Odpowiedzialne wychowanie w rodzinie.
- Nabywanie konkretnych umiejętności wychowawczych, takich jak nawiązywanie efektywnej współpracy z dzieckiem i rozwiązywanie problemów dziecka.
- Wyrażanie rodzicielskich oczekiwań w taki sposób, by były one przez dziecko respektowane i wykonywane.

Szczegółowy katalog działań zmierzających do osiągnięcia planowanych rezultatów został umieszczony w harmonogramie wdrażania programu, zamieszczonym w ostatnim rozdziale niniejszego programu.

7. Opis wdrażania programu

Koordynatorem odpowiedzialnym za wdrożenie programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwierzyńcu, który na terenie Gminy Zwierzyniec realizuje zadania

publiczne wynikające z ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym oraz innych ustaw szczegółowo opisujących sposób realizacji zadań publicznych gminy.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (w treści art. 10) wskazuje, że „Pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190”. Gmina Zwierzyniec może zlecać realizację wybranych zadań podmiotom zewnętrznym, co dalej oznacza, że mimo zlecenia koordynacja wdrażania zadań wynikających z programu zostaje przypisana Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Zwierzyncu, który realizuje zadania gminy w zakresie wspierania rodziny na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jeśli w trakcie wdrażania programu gmina zdecyduje o konieczności zlecenia części zadań wynikających z programu podmiotom zewnętrznym, może zastosować tryb określony ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2025 r. poz. 1338).

W myśl zapisów tej ustawy organy jednostek samorządu terytorialnego mogą zlecić zadania:

- organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność w zakresie wspierania rodziny, pieczy zastępczej lub pomocy społecznej;
- osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym działającym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej lub pomocy społecznej.

Biorąc powyższe pod uwagę, wdrażanie programu może przebiegać na różnych poziomach począwszy od wdrażania programu przez jednostki organizacyjne samorządu, po współpracę partnerską pomiędzy jednostkami samorządu i podmiotami, którym samorząd zleci realizację określonych zadań w trybie określonym wyżej powołanymi przepisami prawa.

W zlecaniu zadań preferowane będą procedury oparte na przepisach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, promujące działania miejscowych organizacji pożytku publicznego z zachowaniem zasad konkurencyjności i najwyższej jakości rezultatów.

8. Koszt realizacji i źródła finansowania programu

Koszt realizacji zadań/działań prowadzących do realizacji celów programowych będzie szacowany odrębnie dla poszczególnych celów z uwzględnieniem czasookresu ich realizacji. Zakłada się, że wydatki na realizację celów będą corocznie wynosić ponad 3 mln. złotych.

**Wydatki na realizację celów
Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zwierzyniec na lata 2026-2028**

Cel szczegółowy	Rok			Razem
	2026	2027	2028	
Cel numer 1	3 065 065	3 218 318	3 379 234	9 662 617
Cel numer 2	115 000	120 750	126 788	362 538
Cel numer 3	24 150	25 358	26 625	76 133
Razem	3 204 215	3 364 426	3 532 347	10 101 288

Do oszacowania wydatków niezbędnych w realizacji celu nr 1 uwzględniono między innymi:

- 1) wartość kwotową wypłaconych świadczeń okresowych dla rodzin wychowujących dzieci,
- 2) wartość kwotową wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków w danym roku,
- 3) wartość kwotową świadczeń alimentacyjnych w danym roku,
- 4) wartość kwotową udzielonych świadczeń (4000 zł) w danym roku,
- 5) wartość kwotową dożywiania dla dzieci w danym roku.
- 6) wartość kwotową innych rodzajów udzielonego wsparcia, w tym form pomocy pieniężnej i rzeczowej.

Do oszacowania wydatków niezbędnych w realizacji celu nr 2 uwzględniono:

- 1) koszt zatrudnienia asystentów rodziny w danym roku,
- 2) koszt pogadanek i spotkań edukacyjnych finansowanych ze środków samorządu dla rodziców w danym roku.

Do oszacowania wydatków niezbędnych w realizacji celu nr 3 uwzględniono:

- 1) kwotę zaplanowaną na wydatki związane z organizacją Dnia Dziecka, Dnia Rodziny i innych imprez lokalnych,
- 2) koszt innych inicjatyw promujących rodzinę w danym roku np. wydruk plakatów, ulotek i materiałów informacyjnych na temat roli i funkcji rodziny.

Źródła finansowania działań programowych to środki własne gminy oraz dotacje z budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych gminie. Wdrażanie działań programowych może odbywać się z udziałem sponsorów oraz mieszkańców, zgodnie z zasadą partycypacji społecznej. Działania mieszkańców nie będą jednak przeliczane na wartości kwotowe (mogą zostać uznane jako wolontariat).

Szczegółowy koszt realizacji zadań prowadzących do osiągnięcia celów programu corocznie podlega zatwierdzeniu przez Radę Miejską w Zwierzyńcu w trybie przewidzianym w przepisach o finansach publicznych.

9. Monitoring i ewaluacja programu.

Monitorowanie działań zmierzających do realizacji celu głównego będzie prowadzone przez cały okres realizacji programu. Rezultaty programu weryfikowane będą w okresach rocznych, z uwagi na możliwość uzyskiwania danych z obowiązujących sprawozdań. Ponadto raz w roku przygotowywane będzie sprawozdanie z realizacji programu i przedkładane Radzie Miejskiej w Zwierzyńcu w celu zatwierdzenia.

Dokumentacja sprawozdawcza z realizacji programu może być współtworzona i wykorzystywana przez różne instytucje na poziomie gminy w tym podmioty, które w swoich celach statutowych prowadzą działania informacyjne i wspierające rodziny.

Kompleksowa ocena procesu wdrażania programu nastąpi w ostatnim roku jego realizacji. Elementami oceny będą wskaźniki realizacji celów szczegółowych oraz sposób w jaki umożliwiły one osiągnięcie celu głównego.

Zakłada się, że planowane rezultaty realizacji programu będą:

- zgodne ze społecznym oczekiwaniem,
- efektywne – mogą zmienić dotychczasową rzeczywistość społeczną,
- ekonomiczne – ze względu na niewielkie nakłady finansowe,
- celowe – co potwierdzi diagnoza społeczna problemu wykonana w pierwszym kwartale roku następującego bezpośrednio po zakończeniu wdrażania programu.

Zakłada się, że działania zapoczątkowane w ramach programu wywołają pozytywną zmianę w funkcjonowaniu społeczności lokalnej. W przypadku nie osiągnięcia zamierzonych rezultatów działania programowe mogą być wydłużone w czasie na kolejny okres realizacji lub zmienione w określonym zakresie.

Program jest dokumentem otwartym, co pozwala na uszczegółowienie diagnozy, modyfikację celów szczegółowych i uzupełnienie działań na każdym etapie jego realizacji, jeśli zajdzie uzasadniona potrzeba.

10. Harmonogram realizacji programu.

Lp.	<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Działanie</i>	<i>Termin realizacji</i>	<i>Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania</i>	<i>Uwagi</i>
1	Zapewnienie wsparcia finansowego rodzinom, które własnym staraniem nie mogą zapewnić warunków do zaspokajania potrzeb rozwojowych dzieci.	Przyznawanie świadczeń okresowych rodzinom wychowującym dzieci	na bieżąco	Samorząd Gminy/ MOPS	
		Przyznawanie zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków	na bieżąco	Samorząd Gminy/ MOPS	
		Przyznawanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego	na bieżąco	Samorząd Gminy/ MOPS	
		Przyznawanie pomocy w formie dożywiania dzieci (posiłek w szkole i w domu)	na bieżąco	Samorząd Gminy/Szkoły MOPS	
		Wypożyczenie dzieci w podręczniki i materiały edukacyjne	na bieżąco w trakcie trwania roku szkolnego	MOPS/Szkoły/Samorząd Gminy	
		Przyznawanie stypendiów szkolnych.	wrzesień początek każdego roku szkolnego	Szkoły/Samorząd Gminy	
2	Zapewnienie wsparcia specjalistycznego rodzinom z problemami w zakresie opieki i wychowania dzieci	Objęcie rodzin wsparciem asystentów rodziny	w zależności od potrzeb	MOPS/Sąd	

		Objęcie rodzin działaniami w ramach pracy socjalnej	w zależności od potrzeb	MOPS/pracownicy socjalni	
		Objęcie poradnictwem specjalistycznym, konsultacje i terapia rodzin	w zależności od potrzeb	MOPS/Samorząd Gminy/Poradnie Specjalistyczne/Szkoły	
3	Promowanie rodziny wychowującej dzieci na różnych płaszczyznach jej funkcjonowania i aktywności społecznej.	Organizowanie lokalnych imprez integracyjnych dla rodzin (np. Dzień Dziecka, Dzień Matki, Dzień Rodziny) oraz inne spotkania lokalne(dożynki itp.) na których może być promowana rodzina.	na bieżąco	Samorząd Gminy/Szkoły/MOPS	
		Organizowanie lokalnych inicjatyw promujących rodzinę jako naturalne i bezpieczne środowisko rozwoju przyszłych pokoleń	na bieżąco	Samorząd Gminy/MOPS/media lokalne	
		Organizowanie inicjatyw promujących zdrowy styl życia i postawy prozdrowotne oraz wskazujących na profilaktykę schorzeń w rodzinach	na bieżąco	Samorząd Gminy/MOPS/placówka ochrony zdrowia, sanepid itp.	
		Organizowanie inicjatyw promujących rodzinę we współpracy z podmiotami kultury, sportu, biblioteką, itp.	na bieżąco w trakcie trwania roku szkolnego	MOPS/Szkoły/Samorząd Gminy/Biblioteka/Centrum kultury/ inne instytucje.	